

even though they are stakeholders. This resulted in the community taking action to fight and negotiate with the state's authority to protect the Boonruang community forest through important operations, including: 1) using local knowledge, 2) using local wisdom, beliefs, and rituals, 3) displaying symbols of resistance and protecting community rights, and 4) coordinating with cooperation networks at both the local and national levels.

The result of the movement and negotiation strategies of the Boonruang community resulted in the state canceling the establishment of the industrial estate in the Boonruang community forest area and changing the policy of the Chiang Rai Special Economic Zone to promote and support investment without the need for state land acquisition. However, to prevent conflicts in the land ownership system between the state and the people that are likely to occur in the future, while at the same time creating a balance in development based on natural resources and respect for the rights of local communities, the guidelines are as follows: 1) conducting a study and understanding of the area and stakeholders, 2) creating a process for public participation, and 3) improving land laws and reinterpreting and understanding them.

Keyword: Special Economic Zones, Land Ownership System, Political Land Conflict

ชื่อเรื่อง : แนวทางการใช้ประโยชน์ร่วมในระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่
เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย จังหวัดเชียงราย
ชื่อผู้วิจัย : นายณัฐพงศ์ รักงามและผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพล พงษ์ตะ
สาขาวิชา/คณะ : สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ : 2567
ระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัยปี : (มกราคม พ.ศ. 2567 ถึง มกราคม พ.ศ. 2568)

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์ร่วมในระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความขัดแย้งในระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย โดยใช้กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ป่าชุมชนบุญเรือง ตำบลบุญเรือง อำเภอเชียงของ ทำการศึกษาโดยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ผ่านการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ดินสาธารณะป่าชุมชนบุญเรืองเพื่อจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมตามเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐและประชาชนในพื้นที่อันเป็นผลจากมุมมองและการให้ความหมายในระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินที่แตกต่างกัน ในมุมมองของรัฐซึ่งมีอำนาจในการควบคุมที่ดินในฐานะที่เป็นทรัพยากรของชาติ เห็นควรนำพื้นที่ป่าชุมชนบุญเรืองซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะและมีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรมขาดการใช้ประโยชน์ มาก่อให้เกิดมูลค่าผ่านการจัดตั้งเป็นนิคมอุตสาหกรรมเพื่อสนับสนุนทั้งในทางด้านการค้าและการลงทุนโดยมีเป้าหมายเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ขณะที่ชุมชนเห็นว่าป่าชุมชนบุญเรืองแม้เป็นพื้นที่สาธารณะแต่เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในการดำรงชีวิตและเป็นส่วนหนึ่งของวิถีวัฒนธรรมของคนในชุมชน ดังนั้นจึงเป็นสิทธิของชุมชนตามจารีตประเพณีอย่างชอบธรรมที่ในการบริหารจัดการ รวมถึงปกป้องและรักษาเพื่อประโยชน์ของคนในพื้นที่ ดังนั้นการที่ภาครัฐทำการเพิกถอนที่ดินป่าชุมชนบุญเรืองเพื่อจัดตั้งเป็นนิคมอุตสาหกรรมย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อชาวบ้านและชุมชนไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงต่อการสูญเสียอัตลักษณ์และวิถีวัฒนธรรมของชุมชน การถูกกีดกันจากการเข้าถึงที่ดินและการจัดการทรัพยากรสาธารณะ และที่สำคัญกระบวนการจัดหาพื้นที่ดังกล่าวรัฐขาดการชี้แจงข้อมูลอย่างชัดเจน ขณะที่ชุมชนถูกเบียดขับออกไปจากการมีส่วนร่วมในโครงการทั้งที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่งผลให้ชุมชนดำเนินการต่อสู้และต่อรองอำนาจของรัฐในการปกป้องป่าชุมชนบุญเรืองผ่านปฏิบัติการสำคัญได้แก่ 1) การขับเคลื่อนโดยการใช้องค์ความรู้ท้องถิ่น 2) การใช้ภูมิปัญญา ความเชื่อและพิธีกรรมท้องถิ่น 3) การแสดงสัญลักษณ์ของการต่อต้านและการปกป้องสิทธิของชุมชน และ 4) การประสานงานกับเครือข่ายความร่วมมือทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ

ผลจากการเคลื่อนไหวและใช้กลยุทธ์ในการต่อรองของชุมชนบุญเรืองส่งผลให้รัฐทำการยกเลิกการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ป่าชุมชนบุญเรืองและปรับเปลี่ยนนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนโดยไม่ต้องมีการจัดหาที่ดินของรัฐ อย่างไรก็ตามเพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งในระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินระหว่างรัฐและประชาชนที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในอนาคตขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างความสมดุลในการพัฒนาบนรากฐานของทรัพยากรธรรมชาติและการเคารพถึงสิทธิของชุมชนท้องถิ่นโดยมีแนวทางได้แก่ 1) ทำการศึกษาและทำความเข้าใจพื้นที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และ 3) ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินและการตีความทำความเข้าใจใหม่

คำสำคัญ : เขตเศรษฐกิจพิเศษ, ระบบกรรมสิทธิ์ที่ดิน, ความขัดแย้งในที่ดิน

Research Title : Guidelines for joint use in the land ownership system between the
state and people in the Chiang Khong Special Economic Zone
Chiang Rai Province

Author : Natthaphong Rakngam & Asst. Prof. Thosaphon Pongta

Faculty : Department of Government and Politics, Faculty of Political Science and
Public Administration

Fiscal Year : 2024

Year of Research : (january 2044 - january 2025)

Abstrat

The study of the approach to co-use of land ownership system between the state and the people in the Chiang Khong Special Economic Zone, Chiang Rai Province, aims to 1) study the problem of conflict in the land ownership system between the state and the people in the Chiang Khong Special Economic Zone, Chiang Rai Province, and 2) propose the approach to resolve the problem of conflict in the land ownership system between the state and the people in the Chiang Khong Special Economic Zone, Chiang Rai Province, using the case study area of Boonruang Community Forest, Boonruang Subdistrict, Chiang Khong District. The study used qualitative research methods through document study, interviews, and focus group discussions.

The study results found that changing the public land of Boonruang Community Forest to establish an industrial estate under the special economic development zone caused conflict between the state and local people, resulting from different perspectives and definitions of the land ownership system. From the state's perspective, which has the power to control land as a national resource, it is appropriate to use the Boonruang Community Forest, which is a public area that is degraded and unused, to create value through the establishment of an industrial estate to support both trade and investment, with the main goal of economic benefits. Meanwhile, the community believes that even though Boonruang Community Forest is a public area, it is an important natural resource for living and is part of the community's way of life. Therefore, it is the community's right according to customary tradition to manage, protect, and preserve it for the benefit of local people. Therefore, if the government revokes the Boonruang Community Forest land to establish an industrial estate, it will directly affect the villagers and the community, whether it is the risk of losing the community's identity and way of life, being excluded from